

El ll. *BLANDUS*, que a penes ha deixat vestigis en les llengües d'Itàlia i França, s'ha mantingut amb plena vigència hereditària en romanès (*blînd* 'suau', 'mans') i en les tres llengües hispano-romàniques; no s'ha extingit, però, aviat ni del tot en llengua d'oc, si bé ja a l'Edat Mitjana no en trobem més que algun rar representant en derivats i gramàtics, traduït «blandus» (*Donatz Prov.*), «douceux» en bearnès antic (*Lespy*); avui gc. *ablanî* «écanguer le lin» (*Palay*), Luixon *ablân* «mou, à demi fondu».

DERIV.: *Blanejar*; *blaneig*, *blanejada*, *blanejament*. *Blanenc*. *Blanosa* val.² *Blanor* [mj. S. xv, Ausiàs; M. Vayreda, *Sang Nova* iv, iv, 267, 'rosada o humitat nocturna';³ també a Morvedre, *AlcM*]. *Blanura* [segle xv, *AlcM*; 'boirina, boira humida': «encara queda *blanura* en la Penya del Sit: bé hauran crevillat; me'n vaig a corre la bacora», *Canyissaes*, p. 160]; *blanurada*.

Ablanir [així o *ablandir* en poesies populars dels Ss. XVI-XVIII: «los aucells que van per l'ayre / tenen dolensa de mi / y tu, cor de pedra dura, / ay! / may t'he pogut *ablan(d)*», Milà i F., *Romlo.*, 474.1f.3]; alguns han usat *ablanar*, i a Benasc sento *blanà* «ablandar» (1965). *Reblanir*; *reblaniment*, que molts diuen en forma castellana *reblandiment* i Lacav. ho canvia en *ablandiment*. Cultismes: *blandícies* 'afalacs' [1702, *AlcM*], ll. *blanditiae*; *blandiments* [c. 1400, *AlcM*], ll. *blandimentum*. *Blandina*. *Blandir* [Llull], ll. *blandiri*: 'tractar amb miraments': «enega lo comete que no *blandís* en neguna re los hòmens de Camarasa», en el procés de Pere de Palau, a Camarasa, a. 1295-99, ítem xxvi [així lleigeixo en el ms.; Carres Candí imprimeix a tort *blandes*, p. 162.17].

¹ El femení *blana* és la forma usada generalment, i també la que apareix en el ms. B de les *Vides*.³⁵ El manuscrit bàsic A (una mica més antic i en general més fidel al parlar dialectal dels traductors) usa, però, un femení *blan*, sense flexió de gèneres, segurament per analogia de *moll* que fou sempre la forma femenina en els segles medievals; almenys diu *blan* quan precedeix el substantiu (i per tant també *blanment*); de nou «per so que ab *blans* paraules lo tornés a la fe», 224r2; en canvi darrere del substantiu, «per paraules *blanes*», tenim el femení *blana* a tots dos manuscrits. — ² Cf. cast. antic *blandez* «blandura, terneza, delicadeza», *Calila*, Rivad. LI, 50; «lisonja», Gower, *Confissió del Amante*, 404. — ³ El trànsit a la idea d'humitat també en certs parlars castellans: astur. or. *blandiu*, -a, «se dice del tiempo lluvioso» (V). D'ací un derivat *blandizal* 'terreny moll, amarat' en Barahona de Soto (and., S. XVI), 250, 259.

BLACA, 'garric, alzinoi', mot principalment occità (*blaca*, 'alzinar' i 'garric'), que s'estén en català solamen fins al Nord del Rosselló, d'origen probablement cèltic: un mot gal *BLAKĀ 'plantació' pot induir-se de certs mots gallesos i irlandesos (tipus BLAK- amb el sentit de 'brotada', 'ser jove') pertanyents a l'arrel indoeuropea MEL³K- o MEL- 'fer a bocins, afinar, suavit-

zar'. □ 1.ª doc.: en occità, c. 1180; en català, cadastres del S. XIX.

He sentit viu el mot *blagues* 'alzinois, garrics o cos colles' («chênes-verts nains») a Talteüll, 1960; allí hi ha també un veral dit *La Blaquera* a la dreta del riu Verdoble, cap al Planal de la Devesa. Talteüll és encara poble de llengua catalana pura, d'habitants molt orgullosos de llur catalanitat. Hi ha un altre veral *La Blakyéræ*, però ja arran del trifini amb Tuixà i Vingrau, pobles de llengua occitana: aquell és una vila del departament de l'Aude, aquest un poble grandet, pertanyent al Rosselló des de l'Edat Mitjana, però amb parlar de transició, i ja molt més francament llenguadocià que català. A Vingrau també hi ha un veral *La Blakyéræ* i també vaig sentir-hi *las blákas* 'garrics', com a apellatíu, en la meua enquesta del parlar local. Fora d'això no tinc notícia que s'usi enlloc en terra catalana.

En canvi es tracta d'un mot molt general i típic de les zones centrals i orientals de la Terra d'Oc. Va ser bastant famós a les Corts occitanes un trobador *En Blacatz*, i també *En Blacasset*, que no sabem ben bé si és el mateix o si (vist el diminutiu) es tracta d'un parent i èmul seu menys respectat; aquell tençona amb el trobador Pelicier, aquest amb dos asos: Guiraut de Bornelh i Gaucelm Faidit, tots ells de finals del S. XII (*Appel*, *Chrest.*, 99.9, 84.25, etc.), i n'hi ha més notícies. *Blacatz* és indubtablement un derivat de *blaca*, potser un sobrenom de caràcter augmentatiu, amb el sentit de 'roure' o 'alzina'. Això és conjectural, però de tota manera és segur que és un derivat de *blaca*.

Aquest és un mot ample difós en els parlars de Provença, Delfinat i Llenguadoc (*lato sensu*): ha quedat fins i tot en topònims majors: *La Blaquerie* és un agregat de La Coubertoirada, en els Cevenes (c^o de Nant, districte de Milhau, Avairon), *La Blachère* és un poble i estació ferroviària agregats de St. Jean lo Centenier, en el Vivarès; molt a prop hi ha el que s'escriu *Lablachère*, que és municipi, del c.^o de Joyeuse, districte de L'Argentiera en el mateix departament de l'Ardecha (potser són dos barris de la mateixa localitat).

Però resta viu, car el primitiu *blaca* (o, amb consonantisme nòrdic, *blacha*) està abundantment representat en la toponímia menor d'aquella zona (i en cognoms com *Blache*, *Lablache*) i amb aquest caràcter trobem l'exemple més antic en data, en un document de 1180 o 1181 que delimita propietats en el Delfinat, poc al Sud de Valensa del Roze cap a Montmeyran (a uns 30 km. de la frontera amb el francoprovençal): «li via Mosnairera que vai de sobre la condemnina --- que fèr al bosc G. Lautaut e s'en vai de drèh a la *blacha* Peiró de Deu-Ajua e fèr a la via ---» (Brunel, *Anc. Cha. L. Prov.* II, 459.9)¹ (potser la mateixa *blacha* que en doc. de 1318, de Livron, que és allí prop, uns kms. més cap al riu, *RLR* LVI, 161); se'n troben dades també en docs. dels Basses-Alpes (gloss. de Paul Meyer), a Barceloneta (Arnaud-Morin) i un *læ blaθ* en el Lionès (*FEW*, nn. 1 i 2). «En plaißatz»